

Verantwoordingsinformatie, behorend bij het  
kwalificatiedossier mbo:

## **Maatschappelijke Zorg**

Kwalificaties

- » **Begeleider maatschappelijke zorg**
- » **Persoonlijk begeleider maatschappelijke zorg**

Versie

**Gewijzigd 2022**

Geldig vanaf

Penvoerder: Sectorkamer zorg, welzijn en sport  
Gevalideerd door: Sectorkamer zorg, welzijn en sport  
Op: 23-09-2021

## Inhoudsopgave

Het kwalificatiedossier kan een verwijzing bevatten naar de volgende (verantwoordings-)informatie. Dit is geen onderdeel van de kwalificatie-eisen.

<b><u>Verantwoordingsinformatie</u></b> .....	4
<b><u>1. Beroepscompetentieprofielen (bcp)</u></b> .....	4
<b><u>2. Examenprofielen</u></b> .....	4
<b><u>3. Arbeidsmarktinformatie</u></b> .....	4
<b><u>4. Trends en ontwikkelingen</u></b> .....	5
<b><u>5. Beroepsvereisten</u></b> .....	6
<b><u>6. Bijzondere vereisten</u></b> .....	6
<b><u>7. Beroepsspecifieke moderne vreemde talen</u></b> .....	6
<b><u>8. Ontwikkelmogelijkheden van de beroepsbeoefenaar in het onderwijs</u></b> .....	6
<b><u>9. Onderhoudsagenda</u></b> .....	7
<b><u>10. Wijzigingen ten opzichte van de voorgaande versie</u></b> .....	7
<b><u>11. Betrokkenen</u></b> .....	8
<b><u>12. Verblijfsduur 4 jarig</u></b> .....	8
<b><u>13. Aanvullende informatie</u></b> .....	8
<b><u>14. Certificaten</u></b> .....	9

# Verantwoordingsinformatie

## 1. Beroepscompetentieprofielen (bcp)

Het kwalificatiedossier Maatschappelijke Zorg is gebaseerd op de volgende beroepscompetentieprofielen:

- [Addendum Persoonlijk begeleider specifieke doelgroepen](#)
- [Beroepscompetentieprofiel Activiteitenbegeleider](#)
- [Beroepscompetentieprofiel Woonbegeleider](#)
- [Beroepeninformatie begeleiders en persoonlijk begeleiders gehandicaptenzorg](#)
- [Beroepscompetentieprofiel Thuisbegeleider 2011](#)

## 2. Examenprofielen

<http://kwalificaties.s-bb.nl/Handlers/CohortOutputLibrary.ashx?linkcode=17>

## 3. Arbeidsmarktinformatie

### Niveau 3

De onderstaande informatie voor niveau 3 is gebaseerd op een combinatie van de beschikbare informatie over Begeleider gehandicaptenzorg (BGZ) en Begeleider specifieke doelgroepen (BSD). De arbeidsmarktinformatie over deze twee kwalificaties is voor deze informatie apart opgenomen, met de kanttekening dat er vanuit het gedeelte specifieke doelgroepen veel overstap is naar gehandicaptenzorg.

### Kans op werk

Zowel BGZ als BSD is aangemerkt in de top 10 van kansrijke opleidingen op niveau 3. Vooral vanuit de hoek van zelfstandig levende persoonsgebonden budgethouders (PGB-houders) WMO en trajecten in begeleid wonen is er een grote vraag naar dergelijke begeleiders. Van de gediplomeerden begeleider gehandicaptenzorg doet momenteel 25% een vervolgstudie, meestal binnen het mbo. Voor begeleiders specifieke doelgroepen is dat 35%. Van de gediplomeerden Begeleider gehandicaptenzorg gaat momenteel 70% direct werken. Bij specifieke doelgroepen stroomt 65% meteen door naar de arbeidsmarkt.

### Kans op stage

Voor zowel Begeleider gehandicaptenzorg als Begeleider specifieke doelgroepen is de kans op een stage of leerbaan landelijk gezien voldoende. Er zijn wel regionale verschillen.

### Niveau 4

De onderstaande informatie voor niveau 4 is gebaseerd op de kwalificaties Agogisch medewerker GGZ (AG), Persoonlijk begeleider gehandicaptenzorg (PBGZ), Persoonlijk begeleider specifieke doelgroepen (PBSD) en Thuisbegeleider (TB). Het grootste deel van de hier opgenomen informatie is afkomstig van de opleidingen PBGZ en PBSD.

### Kans op werk

De kans op werk voor gediplomeerden van een opleiding Maatschappelijke zorg niveau 4 is voldoende tot ruim voldoende. In 2021 staat Persoonlijk begeleider gehandicaptenzorg bovenaan in de top 10 opleidingen met meeste kans op werk. Van de gediplomeerden doet 25% een vervolgstudie. Dit is een gemiddelde genomen over de vier opleidingen waar de nieuwe niveau 4 van is afgeleid.

- Agogisch medewerker GGZ: 31%
- Persoonlijk begeleider gehandicaptenzorg: 15%
- Persoonlijk begeleider specifieke doelgroepen: 28%
- Thuisbegeleider: 24%

Gemiddeld gaat 74% van de gediplomeerden direct werken:

- Agogisch medewerker GGZ: 69%
- Persoonlijk begeleider gehandicaptenzorg: 82%
- Persoonlijk begeleider specifieke doelgroepen: 69%
- Thuisbegeleider: 76%

### Kans op stage

Op Persoonlijk begeleider specifieke doelgroepen na is de kans op stage in maatschappelijke zorg op niveau 4 voldoende of ruim voldoende. Voor Persoonlijk begeleider specifieke doelgroepen geldt dat kans op stage in enkele regio's matig is, met name in het westen en het zuiden.

De stagekans is de afgelopen jaren aanzienlijk gestegen.

Voor de meest recente informatie over kans op werk of stage kunt u terecht op de website van SBB [www.s-bb.nl](http://www.s-bb.nl) bij Feiten en Cijfers.

## 4. Trends en ontwikkelingen

### Wetgeving en regelgeving

De (persoonlijk) begeleider maatschappelijke zorg beweegt zich in een werkveld waarin de nadruk ligt op participatie. Daarnaast wordt er een groter beroep gedaan op het netwerk van de cliënt. Pas nadat gekeken is naar de rol die algemene voorzieningen kunnen spelen, is de vraag aan de orde of gespecialiseerde zorg nodig is.

De cliëntengroep van de (persoonlijk) begeleider maatschappelijke zorg krijgt te maken met verschillende wetten.

- Algemene verordening gegevensbescherming
- Jeugdwet
- Kwaliteitswet zorginstellingen en de WTZi
- Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling
- Participatiewet
- Wet Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg
- Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte
- Wet geneeskundige behandelingsovereenkomst
- Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg
- Wet langdurige zorg
- Wet maatschappelijke ondersteuning
- Wet medezeggenschap cliënten in de zorg
- Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg
- Wet zorg en dwang
- Zorgverzekeringswet

Deze zijn terug te vinden in het document Wet- en regelgeving dat in het dossier is opgenomen: <https://digik.sbb.nl/UserControls/DossierResource.ashx?Dc93577cf-015b-45dd-a88c-3a706ee1accb>.

LFB rechten van cliënten

Het LFB is de landelijke belangenorganisatie door en voor mensen met een verstandelijke beperking. Zij hebben een opzoekboek waarin de belangrijkste rechten staan beschreven in begrijpelijke taal.

In dit boek komen de volgende rechten aan de orde:

- Het recht op informatie.
- Het recht op zeggenschap.
- Het recht op geheimhouding.
- Het recht op privacy.
- Het recht op vrijheid.
- Het recht op goede zorg.
- Het recht om te klagen.
- Het recht op veiligheid.
- Het recht op eten en drinken.
- Het recht op een dak boven je hoofd.
- Het recht op vrije meningsuiting.
- Het recht op een vertegenwoordiger.
- Het recht op een cliëntenraad.

Het opzoekboek is te vinden op de website van lfb: [www.lfb.nu](http://www.lfb.nu).

### Ontwikkelingen in de beroepsuitoefening

Algemene ontwikkelingen in de sector Zorg, Welzijn en Sport.

Deze zijn te vinden in het online trendrapport SBB, sectorale trends Zorg, Welzijn en Sport, hoofdstuk Zorg, welzijn en assisterende gezondheidszorg: ga naar [www.s-bb.nl](http://www.s-bb.nl).

Specifieke ontwikkelingen voor de (persoonlijk) begeleider

Uit "Beroepeninformatie begeleiders en persoonlijk begeleiders gehandicaptenzorg":

Beroepskrachten in het primaire proces van deze branches hebben nu of in de toekomst te maken met de volgende ontwikkelingen:

- nieuwe en grotere groepen mensen met uiteenlopende vragen naar zorg en ondersteuning;
- meer mensen en gezinnen met problemen en klachten op meerdere gebieden;
- herschikking van taken vanwege tekorten in bepaalde beroepen;
- een groeiend belang van goede zorg en ondersteuning;
- meer en een diverser gebruik van technologie;
- vervagende grenzen tussen sectoren, branches en leefgebieden;
- meer samenwerken met beroepskrachten uit andere branches en sectoren;
- meer aandacht voor de invloed van de woon- en leefomgeving;
- een grotere gerichtheid op functioneren, veerkracht en eigen regie;
- meer aandacht voor het voorkomen van problemen;
- de noodzaak om zich vanwege deze trends en ontwikkelingen continu te blijven ontwikkelen.

Werken in het sociale domein

In het sociale domein blijken er tal van branches werkzaam te zijn, zoals de geestelijke gezondheidszorg, de zorg aan mensen met een beperking, huisartsenzorg, jeugdzorg, kinderopvang, re-integratiesector, verpleging, verzorging en thuiszorg, het sociaal werk, woningcorporaties en gemeenten. Volgens Bleeker et al moeten beroepskrachten door de veranderde manier van werken, meer administreren en meer samenwerken. Ook krijgen ze te maken met een aantal nieuwe taken: signalering, diagnose en toeleiding naar specialistische hulp. Een beroepsbeoefenaar maatschappelijke zorg moet in staat zijn tot het opbouwen van een relatie op basis van medemenselijke betrokkenheid en in staat zijn een aantal van de eigen attitude en persoonlijkheid verbonden vermogen in te zetten zodat het fundamenteel en ethisch kader van zijn/haar handelen wordt gevormd. Hij/zij moet daarnaast inzicht hebben in zijn/haar emotionele intelligentie en de wijze waarop dit hem/haar in staat stelt zich af te stemmen op de kwetsbare burger. Hij/zij

moet in staat zijn om activerende ondersteuning te bieden gericht op het stimuleren van iemands autonomie en leiderschap. En de beroepsbeoefenaar heeft inzicht in het belang van het sociale netwerk van de cliënt en is in staat om cliënten te ondersteunen in het benutten, versterken en uitbreiden van diens sociale netwerk.

#### Covid

Om cliënten en medewerkers zo goed mogelijk tegen het virus te beschermen, treft elke zorgaanbieder in de gehandicaptenzorg verschillende maatregelen. Die zijn afhankelijk van het aantal besmettingen in de regio van de organisatie, of van wat de verschillende bewoners nodig hebben of wensen. De Inspectie van de Gezondheidszorg en Jeugd houdt toezicht op de maatregelen die zorgaanbieders nemen in verband met de uitbraak van de coronacrisis. Uit de factsheet die de inspectie daarover heeft gepubliceerd (2020) blijkt dat met name kleine, maar ook grote zorgaanbieders, aangeven dat zij binnen de organisatie geen deskundigheid en scholing hebben op het gebied van infectiepreventie. Volgens de inspectie werd en wordt die urgentie nog niet altijd gevoeld. Vooral organisaties zonder verpleegkundigen moesten hiervoor voor de agogisch opgeleide zorgverleners, scholingen organiseren. Een van de aanbevelingen van de inspectie is om ervoor te zorgen dat er voldoende kennis in de organisatie is over infectiepreventie- en bestrijding (en dat te borgen) en hierin te investeren waar nodig. Resumerend blijken uit de beschreven literatuur, vanwege het coronavirus, drie zaken van belang te zijn voor begeleiders en persoonlijk begeleiders: overleg in de driehoek; online ondersteuning; kennis van (preventie van) infectieziekten.

## 5. Beroepsvereisten

N.v.t.

## 6. Bijzondere vereisten

### Begeleider maatschappelijke zorg

Ja

Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG)

Een beroepsbeoefenaar of stagiaire in de gehandicaptenzorg dient bij aanvang van de werkzaamheden een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) te overleggen. De Verklaring Omtrent het Gedrag is bedoeld om kwetsbare groepen in de Maatschappelijk Zorg te beschermen tegen seksueel misbruik. Het is de verantwoordelijkheid van de beroepsbeoefenaar om aan deze eis te voldoen en valt formeel buiten de opdracht van de onderwijsinstelling die de opleiding verzorgt (meer informatie op onder andere [www.rijksoverheid.nl](http://www.rijksoverheid.nl) en [www.vgn.nl](http://www.vgn.nl)).

Inenting Hepatitis B.

Iedere beroepsbeoefenaar en stagiaire wordt vooraf ingeënt tegen Hepatitis B (zie Arbowet). Financiering voor stagiaires loopt via stage fonds.

### Persoonlijk begeleider maatschappelijke zorg

Ja

Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG)

Een beroepsbeoefenaar of stagiaire in de gehandicaptenzorg dient bij aanvang van de werkzaamheden een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) te overleggen. De Verklaring Omtrent het Gedrag is bedoeld om kwetsbare groepen in de Maatschappelijk Zorg te beschermen tegen seksueel misbruik. Het is de verantwoordelijkheid van de beroepsbeoefenaar om aan deze eis te voldoen en valt formeel buiten de opdracht van de onderwijsinstelling die de opleiding verzorgt (meer informatie op onder andere [www.rijksoverheid.nl](http://www.rijksoverheid.nl) en [www.vgn.nl](http://www.vgn.nl)).

Inenting Hepatitis B.

Iedere beroepsbeoefenaar en stagiaire wordt vooraf ingeënt tegen Hepatitis B (zie Arbowet). Financiering voor stagiaires loopt via stage fonds.

## 7. Beroepsspecifieke moderne vreemde talen

Niet van toepassing.

## 8. Ontwikkelmogelijkheden van de beroepsbeoefenaar in het onderwijs

Voor de beroepskracht maatschappelijk zorg is via bij- en nascholing doorgroei mogelijk naar specialistische functies bijvoorbeeld op het gebied van dagbesteding of opleidingsfuncties. De begeleider maatschappelijke zorg kan zich na diplomering verder verdiepen in een of meerdere van de volgende specifieke doelgroepen: cliënten met een zintuigelijke beperking, cliënten met autisme spectrumstoornissen, cliënten met een niet aangeboren hersenletsel, cliënten met een licht verstandelijke beperking met ernstige gedragsproblemen, cliënten (0-6 jaar) met een ontwikkelingsachterstand, cliënten met ernstige meervoudige beperkingen.

Het diploma Begeleider maatschappelijke zorg geeft recht op doorstroom naar de opleiding Persoonlijk begeleider maatschappelijke zorg en naar andere mbo-opleidingen op niveau 4. Met het diploma Persoonlijk begeleider maatschappelijke zorg is doorstroming mogelijk naar Maatschappelijke Zorg Plus op niveau 5, en hbo-opleidingen, bijvoorbeeld de opleiding Social Work of hbo-Verpleegkunde.

## 9. Onderhoudsagenda

Onderwerp	Actie	Wie	Wanneer
Onderhoud kwalificatiedossiers	Monitoren en zo nodig actie ondernemen/initiëren van visie, trends, wetenschap en ontwikkelingen in de beroepsuitoefening en op de arbeidsmarkt en dit jaarlijks plaatsen in onderhoudsperspectief	Sectorkamer Zorg, welzijn en sport	2022-2027
Ontwikkelingen beroepenstructuur en bcp's	Nieuwe bcp's en geactualiseerde bcp's worden aangeleverd door sociale partners	Sociale partners	2022-2027
Actualisatie kwalificatiestructuur en kwalificatiedossiers	Op basis van nieuwe en/of geactualiseerde bcp's worden kwalificatiedossiers aangepast	Sectorkamer Zorg, welzijn en sport	2022-2027
Technologische ontwikkelingen	Doorvertaling van technologische ontwikkelingen naar kwalificatiedossiers, keuzedelen en servicedocumenten	Sectorkamer Zorg, welzijn en sport	2022-2027
Algemene wet- en regelgeving	Monitoring algemene wet- en regelgeving. Zonodig gevolgen in kwalificatiedossiers doorvoeren	Sectorkamer Zorg, welzijn en sport	2022-2027
Uitvoerbaarheid kwalificatiedossiers	Onderzoek naar uitvoerbaarheid van kwalificatiedossiers voor het werkveld en onderwijs	Sectorkamer Zorg, welzijn en sport	2022-2027
Uitvoerbaarheid keuzedelen	Onderzoek naar uitvoerbaarheid van keuzedelen voor het werkveld en onderwijs	Sectorkamer Zorg, welzijn en sport	2022-2027
Actuele thema's	Inspelen op actuele thema's zoals doelmatigheid en bpv i.r.t kwalificatiedossiers en kwalificatiestructuur	Sectorkamer Zorg, welzijn en sport	2022-2027

## 10. Wijzigingen ten opzichte van de voorgaande versie

Categorie	Kruis aan welke categorie van toepassing is :	Omschrijving
Categorie 1: Nieuw dossier		Dit dossier zat voorheen niet in de kwalificatiestructuur. Nadere toelichting is niet nodig.
Categorie 2: Nieuwe elementen	x	Dit betreft sterk gewijzigde dossiers waarop de Toetsingskamer een ingangstoets heeft uitgevoerd. Er is sprake van nieuwe of samengevoegde kwalificaties, certificeerbare eenheden, bcp's, etc. Bij de toelichting hieronder bevindt zich een samenvatting van de wijzigingen in dit dossier.
Categorie 3: Wijzigingen		Er zijn zaken gewijzigd in een bestaand dossier. Bijvoorbeeld inhoudelijke wijzigingen in de kerntaakbeschrijving of de werkprocessen. Ook kleinere wijzigingen, zoals het toevoegen van matrices voor rekenen/wiskunde, het herstellen van spelfouten, herformuleringen die geen betekenisverschillen inhouden en beperkte tekstuele wijzigingen vallen hieronder. Bij de toelichting hieronder bevindt zich een samenvatting van de wijzigingen in dit dossier.
Categorie 4: Ongewijzigd		Dossier is volledig ongewijzigd. Nadere toelichting is niet nodig.

- De twee kwalificaties op niveau 3 en de vier kwalificaties op niveau 4 uit het kwalificatiedossier Maatschappelijke zorg (gewijzigd 2016) zijn samengevoegd. In het nieuwe kwalificatiedossier Maatschappelijke zorg zijn twee kwalificaties opgenomen: Begeleider maatschappelijke zorg (niveau 3) en Persoonlijk begeleider maatschappelijke zorg (niveau 4). Tijdens het onderhoudstraject hebben inhoudsdeskundigen vanuit het onderwijs en het bedrijfsleven aangegeven de kwalificaties te willen samenvoegen, omdat dit herkenbaarder is en eenvoudiger voor de uitvoering. Ook gaven zij aan dat er behoefte is om op te leiden tot een brede basis (persoonlijk) begeleider, zodat via stages/werkveld verder gedifferentieerd kan worden. Daarnaast was er veel overlap tussen de kwalificaties. De kerntaken en werkprocessen in het nieuwe kwalificatiedossier zijn dan ook breder beschreven, zodat ze toepasbaar zijn in verschillende contexten.

- Het werkproces 'Voert verpleegtechnische handelingen uit' uit de kwalificaties Begeleider gehandicaptenzorg (niveau 3) en Persoonlijk begeleider gehandicaptenzorg (niveau 4), afkomstig uit kwalificatiedossier Maatschappelijke zorg (gewijzigd 2016), is ondergebracht in het basisdeel (B1-K1-W5: Voert zorgtechnische handelingen uit). Dit werkproces is toegevoegd aan het basisdeel, omdat hetzelfde wordt verwacht van de beginnend beroepsbeoefenaar op niveau 3 als op niveau 4.

- Werkproces 2 uit het basisdeel (B1-K1-W2: Ondersteunt de cliënt bij de persoonlijke verzorging) is gewijzigd in 'Ondersteunt de cliënt bij de zelfzorg'. Het werkproces omvat meer dan alleen ondersteunen bij persoonlijke verzorging. Het gaat om het

ondersteunen bij meerdere gebieden van zelfzorg.

- Werkproces 4 uit het basisdeel (B1-K1-W4: Ondersteunt de cliënt bij dagbesteding) is gewijzigd in 'Ondersteunt de cliënt bij participatie'.

- In het basisdeel van het kwalificatiedossier Maatschappelijke zorg (gewijzigd 2016) zijn diverse aanvullende eisen voor de verschillende niveau-4-kwalificaties opgenomen. In het nieuwe kwalificatiedossier Maatschappelijke zorg zijn deze aanvullende eisen (op één na) in het basisdeel verwijderd en opgenomen in de niveau-4-kwalificatie Persoonlijk begeleider maatschappelijke zorg.

- Werkproces 5 van kwalificatie Persoonlijk begeleider maatschappelijke zorg is gewijzigd van 'voert coördinerende taken uit' naar 'organiseert en coördineert organisatiegebonden activiteiten'. Bovendien zijn een aantal beheertaken aan dit werkproces toegevoegd.

## 11. Betrokkenen

Het kwalificatiedossier Maatschappelijke zorg (gewijzigd 2021) is ontwikkeld in opdracht van de sectorkamer Zorg, welzijn en sport. Het marktsegment Zorg en welzijn heeft inhoudsdeskundigen voorgedragen uit onderwijs en bedrijfsleven die input leverden tijdens het ontwikkelproces. Het kwalificatiedossier Maatschappelijke zorg (gewijzigd 2021) is gevalideerd door de sectorkamer Zorg, welzijn en sport op advies van het marktsegment Zorg en welzijn. De samenstelling van het marktsegment en de sectorkamer is te vinden op [www.s-bb.nl](http://www.s-bb.nl).

Namens onderwijs:

Albeda College  
Drenthe College  
Gilde Opleidingen  
Hoorndreef College  
Koning Willem I College  
MBO Utrecht  
Rijn IJssel  
ROC van Amsterdam  
ROC Zadkine  
Summa College

Namens bedrijfsleven:

ASVZ  
Cordaan  
's Heeren Loo  
Jeugdformaat  
Pluryn  
Ons Tweede Thuis  
Stichting De Tussenvoorziening  
Vivenz

## 12. Verblijfsduur 4 jarig

De kwalificatie Persoonlijk begeleider maatschappelijke zorg (niveau 4) is een opleiding met een nominale studieduur van vier jaar. Volgens deskundigen uit het onderwijs en bedrijfsleven is vier jaar nodig, omdat dit past bij de verantwoordelijkheid binnen deze opleiding, de hoeveelheid aan te leren kennis en vaardigheden, de grote complexiteit en de door te maken persoonlijke ontwikkeling in relatie tot het werkveld. Bovendien is deze kwalificatie ontwikkeld door middel van het samenvoegen van de vier niveau-4-kwalificaties uit het kwalificatiedossier Maatschappelijke zorg (gewijzigd 2016), waardoor de opleiding (iets) zwaarder is geworden.

## 13. Aanvullende informatie

### Verklaring Omtrent Gedrag (VOG)

Voor deze functies is het aanvragen van een VOG wettelijk verplicht. De overheid legt in regelgeving vast voor welke beroepen een VOG nodig is.

Als er geen wettelijke verplichting is voor het overleggen van een VOG, kan een werkgever zelf bepalen of hij iemand voor de uitoefening van een bepaalde functie vraagt een VOG te tonen. Meer informatie is te vinden op [www.justis.nl/Producten/verklaringomtrentgedrag](http://www.justis.nl/Producten/verklaringomtrentgedrag)

### Subsidieregeling Hepatitis

Er is een subsidieregeling voor tegemoetkoming in de kosten van vaccinatie Hepatitis B voor deelnemers aan MBO- en HBO-onderwijs. Deelnemers in bepaalde zorg- en welzijnsopleidingen van het MBO en HBO die stage- en werkervaring opdoen, moeten uit het oogpunt van arbeidsomstandigheden vanwege gezondheidsrisico's voldoende beschermd worden tegen Hepatitis B. Om die reden kunnen zij zich laten vaccineren. Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport heeft besloten om te voorzien in een



tegemoetkoming van de kosten voor de vaccinatie tegen Hepatitis B. De subsidie is aan te vragen door onderwijsinstellingen en is gestart vanaf het schooljaar 2008-2009. Voor informatie zie: [www.minvws.nl/nieuwsberichten/16-06-2008](http://www.minvws.nl/nieuwsberichten/16-06-2008).

## Wet- en regelgeving

[Klik hier voor een overzicht van de aanwezige wet- en regelgeving.](#)

## Visiedocument gehandicaptenzorg

Hoe ziet de gehandicaptenzorg eruit in 2030? In het volgende visiedocument staan de toekomstdroom en ambities beschreven: [Visiedocument gehandicaptenzorg 2030: Een betekenisvol leven, gewoon meedoen, november 2020, VGN](#)

## 14. Certificaten

N.v.t.